

26 Sausio
1889 M.

LIETUWISZKASIS

METAS V.
N. 2.

BALSAS.

Lietuwiszkasis Balsas "Ezema" švyk
ant mėnesio.

Kasztuoja ant uosto 2 dorčliao. Auro-
poje 3 dorčliao. Atskiras numeris 10 c.

Už colį apgarsiniu ant metu 10 do-
rėli, o viena sykį garsinant 20 centu
už kožną eiturę.

Redytojas JONAS SZLUPAS,
SHENANDOAH Pa.

Įsteigta 1876 m.

AGENTŪRA PIRKIMO NAMŲ, SAUGO-
NES NŲ UGNIES IR KOLLEKTAWONES.
C. W. DENGLER,
115 N. MAIN ST. Shenandoah Pa.

William S. Brennan,
DARO GERUS CIGARUS,
PARDUODA WISOKIUS GATUNKUS CIGA-
RETŲ.
16 N. MAIN ULYCZIA, Shenandoah Pa.

MAINIERIŲ RESTAURACIJA.
WM. VEALE, PROP'R.
ANT KAMPO OAK IR MAIN ULYCZIŲ.
Puiki vieta dėl atšviežėjimo ir užsikandimo. Geriau-
sias alus, porteris ir aušterės. Puikus biljardas.

LIETUWISZKAS SALUNAS
JURGIO MALISZAUCKO.
ANT KAMPO JARDIN IR COAL ULYCZIŲ.
Geriausias alus kaip wisame meste ir užkandys be pinigų:
silkiu, preteclair t. Gardus gėrimas ir wieta dėl užėjimo

PIGIAUSIA WIETA PERKANT

naminius daigtus, Siuwimo **MASZYNAS**
WARGONIS, PIANO IR GRABUS
pas WILLIAMS & BROS,
13 Main Street, Shenandoah Pa.

LIETUWIU SANDARBYSTOS KROMAS
parduoda geriausius taworus už pigiausia prekę. Nėkur
pigiaus neparduoda milto ruginiu ir kwietiniu, mėsos,
mūilo, kawos, deszru, krakmolo, tabako, rezinku, agurku,
stiklu, torėlku darbiniu drapanu ir tt. Eikite ir pirkkite
wisę sandarbystos krōme! Imokantis lietuwis už akcią \$ 10
stojasi sąwaltytoju kromo. Nepamirškite wieta!
E. CENTRE UL., arti Lehigh Valley geležinkeldwario,
SHENANDOAH PA.

MARTYNAS JANKUS BITENUOSE
yra agentu L. Balso dėl Lietawos. Už tai užmarėnai, no-
rėdami gauti Balsą ir kningas, kreipkitės prie jo, raszy
dami po adresu: M. Jankus, Bitėnai. p. Lumpornai, Ost-
preussen.

J. H. POMEROY,
ADWOKATAS,
SHENANDOAH PA. Office: namuose Beddallo

LIETUVIŲ RASZTAI IR RASZTININ-
KAI XIX SZIMTMETŲJE.

(Tęsa.) Paminėtinas yra Sauerweino pranesimas, laikytas susijime 'Byrutės' Tilžėje, 13 kovo 1887, „apie atgailinimą mūsų liet. kalbos“. Czion jis klausia: 'koku būdu atgailinsime ir prikelsime numirusius lietuvininkus? Turėsime pirmą viską pono dievo melstis, kad jis... mums, kad jis tiktai mano silpnam žodžiui tą mačę duotu, numirusiems naują tikėjimą, naują lukesti, ir naują meilę io savo senąją ir mieltąją motynėlę Lietuvą ikvėpti gelbėti — tuomi, kad draugai laikome anas teisybes, kurias musu liet. kalba pagal musu zokanus aptur. Ant to nereik wis tiktai naujas maldos gromatas iki ministėrijos siusti... Tai, užnuot, wis tiktai dėl tolesniu wisuotinu zokano pamatu bilekę meldžią, neužmarškiamie ir ant to dabotiesi, kad randamosios teisybės tikrai laikomos ir iszvedamos butu“. Nors wyresnybe administratywiszku keli gali sumažinti ar apmainyti mokslą liet. kalbos, rodosi pagal *nėca* nusuma žinusi lietuwininku skaitlu, wienok dabar liepta yra mokintojams tikrą skaitlu lietuwininku wėl syk parasztyti; „taip daug procės rods prie szito suskaitymo beue nebus wartojama buwę, kaip prie ano pirmojo suskaitymo, Kyrėnui Syrijos waldonui beėsant, kur kožnas tikrai prie sawo giminės prisilaikyti, o ir pas tą nukelauti turėjo...“ Taip esant, kožnas lietuwis, ypaciau Byrutininks „tesiprocewota sawo kampe, kad... wisu tikrą suskaitymą lietuwiszku kudikėlu sawo mokslainėse, sawo parap jose, sawo kampe iszwestu ir žinomą daryta“. O „tą, kurs tworą ardo, žaltys igėls...“ „Toku būdu mums pagal zokaną pasijudinaut, rasi ir keli anu uamirusiu lietuwininku wėl pradės judėti, o akis atwerdami ir wisus aplink matydami atgyjant, jau rasi ir patys welys gywi buti, nekaip numirę“. — „Pusę numirusius [arba gali ir sakyti, dar pusgywius lietuwininkus] jau daug lengwiau yra budinti ir atgailinti“. „Tikt atkartokiamie jiems, kad kožnas lietuwininkas turi tą teisybę, sawo kudikius izėguoti duoti, katroj kalboj jis nori...“, kad, pagal wyriausybės paliepiną, mokintojas turi taip ir taip daug ir mokslainėse lietuwiszka mokinti“. „Parupinkiamie tokiems kuingas, parupinkiamie, kur galima mažumą pagelbos ant pasimokinimo“. „Pirmą viską ir ant wieros mokslu turime uždaboti. Nėsa lietuwininku iszgelgebėjimas ir lietuwiszkosios kalbos likimas su wieros mokslu ir su izėnojimais arcziausiai yra surisztas“. Kaip Wailai Anglijoje, „pradekiamie ir mes nedėldieniszkas mokslaines. Kožnas, kurs moka, ir kuri jo kriksczcioniszka szirdis ragina, tekwieczna sawo kaimynus ir sawo kaimyno kudikius ant nedėldieniszku susiejimu, kur jis kudikius senojų, garbės wertojų, sentėwiu kalboje skaityti, o jei galima, ir rasztyti mokias“*]. — Augustus gi gailinti galime priszaukdami, kad wyresnybė nenori mus suwokietinti ir atimti no musu atsiminimus sentėwiu. Mislys eis tamsyn neturint tikru žodžių ant isztarimo, nemokant kitą kalbą isz dugno. Juk musu gimines waldonai padrebino wisą Europą, no Europos apgynė twanus tutoriu; isz musu iszėjo Gediminas, Algirdas, Keistutis, Wytautas, beje ir „musu karalus ir cėsorius pats yra kilęs“. Musu kalba yra wiena isz gražiausių ir seniausių Europos, sutinkanti su Brahmanu sanskritiszka kalba Rytanėje Indijoje.

„Ten yr dar žiamė tolima,
Dangunliuk kyl kalua,
Ten augo mums miela kalba,
Ten sentėwiu namai“.

Mokinti žmonės wisu Europos kampu dabar lenktyn pagiria liet. kalbos grožybę ir senatwę, k. a. Lord Strangford Londone ir kiti. — O kaip gailinti gywuosius lietuwis? 1. Iszleidimu kniņu, bet naudingū, „nė a ir

kriksczcioniu ir szwieliszkuose dalykuose wisai netinka be žinios ir nemokintam buti“; 2. pranesimais arba skaitymais, kurie tikrai pasinesza ant lietuwiu reikidu bei weikalu; 3. liuksczciais — sutikime dirbančiais ir dėl Prusu ir dėl Maskolijos lietuwių; 4. patobulinimu draugystės sąnariu liet. kalboje ir kalbos czystyjinu. — Ir taip: „Wisai numirusius reikėjo ir prikelti ir pabudinti ir atgailinti. Pusęnumirusius reikėjo tiktai pabudinti ir atgailinti. Gywus tiktai reik atgailinti, ir gauti. —

Dėl drutinimo lietuwystės Sauerweinas, kur galėdamas primena garbius lietuwiu darbus. Taip pasargoje pridedamos „Užtarimas liet. giminės“ (N. S. 1886, No. 7) skaitome: „Muszje prie Turino mēsto, Italjos žiamoje, 1700 m., Prusai, o ypaciai ir lietuwininkai pirmojo regimento, taip macniai kowojo už sawo wadowę, Brandenburgo kuningaukszi Fridriki, kad auo cėsos wokiszkas cėsorius, už szitą jam atnesztąją uacniąją pagelbę, pritarė, kad kuningauksztis Fridrikas Prusa karaliumi karunawotas butu, lietuwininku kraujas, tai, buwo gelbėjęs, ju waldonui szitą garbę parupinti. Tai nei wienas sawo karadu ir karalysie, mylintis žmogus tenapanėkina lietuwininkus, kurie sawo waldonus karaliumi padatyti gelbėjo, ir kurie priesz pirmąji ir trecziąji Napoleoną kowodami tarp pirmųjų ir wyriausiųjų wokiszkos tėwiszkės iszwalnytoju randasi!“

Apie priezasti sawo dėl liet. kalbos darbsztumo Sauerweinas pats taip raszo: „Tiems, kurie manęs klausia, kodėl asz, wokietis pagal prigimti budamas, lietuwininkus nzszojys su tikra teisybe atsiliepiu, kad tokiu būdu *Wokietijai* dar daugiaus ant mados dirbu, ne kaip patiems lietuwininkams, kadgi tokiu būdu ir musu wokiszką giminių no susigrieszjimo apsaugoju ir ponui cėsorui ir wokiszkaui tėwiszkei wierniausius karėwius ir padonus iszlaikyti gelbiu“!!!

Tarp lingwistiszka istoriszka raszta Sauerweino mēs tėmyjame: „Kas tai yra 'Wales'“ (N. S. 1886, No. 15 ir t.). Czion pirmiausiai iszrodoma yra, kad Keltu gaminė kitąkart gyweno Mažojoje Azijoje (Galatėnai), Ramėnijoje (rumėnai) poniau no dakiszku keltu pėr susimaiszymą su gotais ir rymėnais]. Wokietijoje, Szpanijoje (Iberai, kuriu dalis, Buskai, gywa likosi kalynnose Pyrenėju), Prancuzijoje (Bretonai], sziaurinėje Italijoje, Szkotijoje, Airijoje ir Anglijoje. — Anglijoje walliszka keltu kalba turi artimus gentis: Koruwalliszka ir Bretoniszka. Isz antros-gi pusės gėliszkoji kalba (Gadhael) susidėda isz triju: airszkos, szkotiszkos ir maniszkos (ant Manu salos). — Apraszta tolaus, kaip sawo walnybę prastoję wallai (welsziņi) kowojo už iszlaikymą sawo kalbos, kurią anghai wisokniais būdais persekioj, iki ant galo patys anghai parėjo i supratimą, jog toks persekiojimas nekaiu netikęs esąs. „Reformacija ir Walliszkiams, — cėsos ancs pagirtosios, isz walliszkosios Tudoru giminės kilusios, karalėnės Elizabėtos — wieną labai gerą szwełtojo raszto perstatymą buwo parupinęs. Ale angliszkiejie kuningai ir ponai su gwołtu-sawo angliszka kalbą žmonėms wisai nenorint, i baznyczies iwerže. Walliszkiui daugiausiai no angliszkosios baznyczios atpuolė ir prie kitu skirtwieriu (sektu) prisiglaudė, ypaciau pirmojoje pusėje praėjusiojo szimtmeczio, kad broludu Wesley, ant galo no angliszkosios baznyczios atsiskirdamu, daugiaus meilės wietoje žodžiu praszydawo. Anšyk daug baznyczszku draugyszcu Wallijoje pasikėlė arba i Walliją tapė iwestos, karios, kaip Lietuvos surinkimininkai, idant wiera ir meile tikrai i szirdi itraukti galėtu, wėl pirmą viską priguotoje kalboje, wietoje swetimosios angliszkosios, miszją laikyti ir diewo žodi iszguldyti — pradėjo. Wisos anos draugystės karsztos meilės i iszganytoje pilnos buwo ir yra; ale sziaip daug dalykuose ir atskiriamos; rod: ne dėl plauku

sklaistymo arba drabužių pavidało, ale nors dėl wieno arba kito moksło dalyko. Tik meilėje diewo ir iszgarytojo, ir krikščioniszknoše meiles darbuose, o wiernybėje priesz prigimtają kalbą pagal ketwirtąjį prisakymą, o pagul apaszt. nusid. 2.8, jos wisos sutiuka. Kad angliszką bažnyčia matė, kad tokiu budu daugiansioji dalis žmonių no jos atsiskyrusi ir weik wisi atsiskirę, tai ir ji, priewar tes priwersta, walliszkąją kalbą wėl prileisti ir szelpti tu rėjo. O dabar ir ji, ir wisos anos bažnytiszkos draugystės lenktyu proce wofasi, žmonėms ir kudikiams owangėliją jaju kalboje praneszi. O wisi tikriejie kunigai, ir angliszkosios bažnyčios, stropiai už tai dirba. Kad nors tokiu budu ir nupuolimas kėlu surinkiminku ir Lietawoje keliems užmirszusiemis ku ingams primintu, kad nors bažnyčios ir krikščezioni no dlei lietuwiszką kalbą ir mokė iszlaikyti reikiu!" Ir persekiojimo laiknose wallai maisztinuku neturėje, jie wis buwę gerais ir iszt kimais angļu padonais. Czion jis randa progą szukteru: „Ką bent turėtu ana nepermanvntina meilė, ans nepermanvntinas padawimas walliszkąju žmonių po sawo waldžia ir wyriausybe aniems wokiecziams praneszi, kurie wis apie anas polytikiszkas priegadas szwėpluoja, kurios atsirasiaczios, jei lietuwininkai ir kitos mažos gimines sawo prigimtają kalbą palaikysę? Ką Wallijos bei Bretonijos pawėkslas anuos turėtu mokinti? Tikrai tai, kad žmonės, sawo kalbą bei senowiszką budą palaikydami, daug wiernesu padonai yra, ne kaip tokie, kuriems, su meile prigimtos kalbos, ju tėwu ir ju tėwynės, tunc pacziame, czese ir meilė ir wiernybė priesz paczių waldonų atimama. Kodėl didžioje Britanijoje walliszkiai, nors anglis wisetima tauta, su gwołtu ir priewarta prie Anglijos priglausta tik polytikiszkai su Anglija taip tikrai suaugę, kad jau per kelis szimtmėczius wiernesu padonų Anglijoje wisu nėra kaip anie? Tiktai todėl, kad angliszkąją waldžia, kad ir nelabai rupindamisi už walliszkąją kalbą, nois nėkad nebandė ją numarinti. Kodėl Finlandija maskolams wierniausiosius ir geriausiosius kareiwius ir padonus pagimdo? Todėl, kad maskolų waldžia su tikra iszminczia nėkad nebusimaiszė i ju kalbos dalykus, bet kožnam jo prigimtają kalbą, ar szwediszkąją ar suomiszkąją paliko. Mokinkitės no szitu pawėkslu, jus siacziantieje nacjonalliberolų Wokietijoje ir kitur, kurie bėdniems lietuwininkams selduja balsą jaju prigimtosios kalbos pawyditė! o kodėl pawyditė? „Idant geresniais padonais pastotu!" Ar kas jau toki dywimę apkreiptą wiso protingo dumojimo girdėjęs: arba patyręs yr? Beje, jus ponai nacjonalliberolai, jei norite, kad lietuwininkai tokie wierni padonai wis pasiliktu, kokie jie wis buwo, tu ateikite sėžni, o jei jus dar uetaip gilai isikandę esate in sawo apkreiptąjį dumojimą, kad oile ką mokintiesi jums negalimu daigtu pastojusi, tai mokinkitės no pawėkslo Wallijos ir Finlandijos, no pawėkslo anglų ir maskolų, ar bene prigimtosios kalbos mariniu, arba ar jos iszlaikymu tikrai wierni padonai, tikrai szirdingi kareiwai gaunami! — Ale ir jus, mieli broli lietuwininkai, isz Wallijos pawėkslo galite ką mokintiesi!"

Tolans yra parodyta gentystė keltiszkų kalba su sanskritu ir su lietuwiszkąja kalba; dėl palyginimo musu kalbos su walliszkąja kalba Sauerweinas duoda toki pawėkslą: „Hi gawod weled [gweled] digon o hen wyr a sen welched [merched]" = ji gawo matyti (žwelgti) gana senu wyru ir senu mergu.

Tolans Sauerweinas stėngias parodyti, kad „walliszkąją kalbą ypacziai ir pirm wisko iszsilaukė ir iszsilauko norėjimu, twirtu norėjimu kožno walliszko žmogaus, walliszku buti ir pasilikti!"

„Minau, norėk tu wis tiktai
Daigtus norėtinas:
Tai ir galėsi wis tikrai
Wisus galėtinas!"

„Negalėtinas ir nenorėtinas daigtas yra, wirszulinius likimus bile kokios gimines su gwołtu kitokiais padaryti, ne kaip yra, arba su gwołtu priesz nusidawimu stowę angsztyu plaukti norėt. Negalėtinas ir nenorėtinas daigtas yra, su gwołtu, su maisztais, su kraujo iszhejimu bile kokiu žmonių stoną pagerinti norėti. Nėsa tokie maisztai ar nepasiseka, o tada anu žmonių stoną durnesniu daro, ne kaip pirma buwo, arba rods pasiseka, ale tada wis nauju maisztu ir susijudinimu želmeni sawyje suglaudžia, taip kad atsiektasis mieris užmokėtosis prekius ant galo wisu newertu pasirodo. Tu walliszkiejie žmonės gerai žinodami arba jausdami nėkad nepakelė nenaudingus maisztus. Jan per bewėik penkis szimtmėczius wierniausius padonais angliszkos karunos yra buwę. Juk jie ir žinojo, kad jaju mažoji gimiuėlė, syki apgulėta ir prie Anglijos priglausta bndama, negalėsiuti wėl no Anglijos polytikiszkai atsiskirti. Szkotijos gė iszkiejie kalunnikai tu nežinojo, o praėjusiamė szimtmetyje dusyk priesz anglus pasikelė. O ką jie laimėjo? Tiktai tai, kad ju žiamė angļu labai supustyta, ir senosios ju ipatiszkos teisybės, ju budu, ju waidytucziai isznaikinti ir atstatyti tapė! Walliszkiai sawo polytikiszka wiernybe iszsigelbėjo no tokio likimo ir iszkawojo sawo budus ir sawo bardus [waidytuczius] iki musu dienu!"

Antas lingwistiszkas raszts Sauerweino yra „Wokiszkasis ir lotyniszkasis wokiecziu wardas" (No. 10 ir 11, 1885, Auszra): Deutsch (no 9-to anžiaus tas pats, ką tautiszkas) — deusah, gotiszkai thinda; angsztoeziu wokiecziu tai — diot, paskiaus diet; taip Thiudariks (Theodoricus) pawirto in Dietrich. No to ir Diether = diet-herr; o isz czia ir dietsch, deutsch. — — Žodis tauta bene bus paėjęs no sanskritiszkos ar seipersiszkos szaknies tu, augti (pers. istengti); tauta = tai, kas yra suaugęs. Szaknies tu drutesnis pawaldas yra tau, no kurio bene bus sutwertas ir tauta. T. b.

*) Jan 1884 m. Sauerweinas raszė apie tokias mokslawietes (N. S. No. 3): „Mokima skaityti, ale ir tikrai suprast; jus žinote, kad prigimtoje kalboje supratimas lyg pats isz sawos isiranda"... „Ale tik ir prigimtoje kalboje kėlu iszguldymu reikia. Tik tokis iszguldymus su gera wale kožnas užaugęs iszmitutingas krikščezionis ir be daug angszto mokslo kudikiams praneszi gales. Taj nejeszkokim wis pagelbos czia ir ten, lyg kokie dwasiszki ubalgėai. Gebėsimėsi jau patys sawę"... Nemokėdami raszyti wai kai „szimp isz namu iszkelaudami, didžiuose mestuose, tik weik pripulti galėtu. Nėsa gimdytojams pagul sawo szirdi raszyti nemokėdami, prie to no juju nei jokios szirdingos lietuwiszkos gramatėles negaudami wisą senąjį mokslą užmirsztu ir no tikrojo kėlo lengwiau nusiklaudintu. To dėl ir raszyimo mokslo reikiu!"

[] Sauerweinas pirmas tarp Prusu lietuwiu ėmė wienyti Prusu lietuwius su lietuwiams po maskolumi po pasirodymo 'Auszros'.

WALSTIJA, JOS SIEKIS IR UŽDUOTES. MOKESTYS.

Kada Europiecziai atrado Ameriką ir geresnį kėlą i Indiją, daug nežinomu daigtu jie isz ten parsuwežė, o aniems gywentojams pradėjo pardawinėti sawo daigtus; prireikė daugiaus pardawiniu, ir iszdarbysta pasididino. Isz Amerikos buwo parwežta daug aukso ir sidabro, piningu pasidaugino ir prekysta pasilengwino, o per tai ir iszsiptatino. Žmonės, matydami kad už piningus gali wisko gauti, mislyjo kad turtingumas priguli no daugomu piningu: kas daugiaus turi piningu, tas turtingesnis. Isz tikro turtingumas ne no to

priguli, jis priguli no daugumo daigtu, kuriais gali užganėdinti savo reikatus; tiesa, apie atskirų žmogų dar gali sakyti, kad tas turtingas, kas turi daug pinigų, bet apie tautą arba šalį nepingungis ji greitai išleis, jei pati nesigamins daigtu jai reikalingu. Kaip mislyjo wis: žmonės taip mislyjo ir walstijos waldžia; užtai ji rupinosi pritraukti į sawo šalį ko-daugiausiai pinigų; ji rupinosi, kad jos gywentojai darytu ko-daugiausiai daigtu, parduotu juos į kitas salas, patys-gi komžiausiai pirktu, uždraudė parduoti į kitas salas daigtus, neapdirbtus ant pabrinko, arba amatinyčioje, nės jie pigus, uždraudė įvežti iš kitu szalu ir parduoti tokius daigtus (iszdirbinius), prižiūrėjo, kad daigtus gerai dirbtu, nės kitaip ju nepirks, luodawo paszaltą pabrinkantams ir t. t. Kad tik ko-daugiausiai pritraukti pinigų į sawo šalį, waldžia priwersdawo swetimus prekikus, atwaziawusius ir pardawusius kokius-nors daigtus, už gautus pinigūs wél nusipirkti daigtu, kad tik neiszwežti pinigų. Kad pabrinkams sektusi dirbti, reikia daug žmonių už pigią atgą; waldžia iszdawė paliępimą, kiek darbininkas turi imti už sawo darbą, ji rupinosi apie padauginimą gywentojų; kwietė į sawo šalį žmones isz swetimu žiamiu, duodama jiems paszaltą ir t. t. Tai wél naujos walstijos užduotės, ant kuriu reikėjo nemažo turto. — Asztuonioliktame amžyje rado si wél nauji reikalai; szitas amžis tai „amžis apszwietimo“; pas daugelį žmonių atsirado noras apsziszwiesti, mokintis, wyriausybė ir apie tai pradeda rupintis: daugumas uniwersitėtu Wakariuėje Europoje įsteigti tame laikė.

Kada isznaikino baudžiawas, daugelis žmonių negawo žiamės; iszradus wisokias miazinas, kurios atpigino pabrinku iszdirbinius, pabrinkai atėmė uždarbį no daugelo amatininku. Taip atsirado daug neturtėlu, kurie isz dienos į dieną nežino ką rytoj walgys. Walstija nors newisur ir netaip, kaip priguli, bet rupinasi prižaikyti neturtėlus ir suwis nesirupinti negali, nės jei žmogus neturi kuom misti ir negali užsidirbti, tai turi eiti wogti.

Po tam kaip buwo iszrastos maszinos, pabrinku iszdarbysta pasididino ir prekysta iszsiplatino, tada waldžios prižiūrėjimas pasidarė nenaudinga, nės jis kludė luosą iszdirbinimą ir naujoji nauju iszradimu. (Atsiminkite, kas buwo kalbėta apie priežiurą.) Tada pradėjo aiszkinti szitą nenaudingumą waldžios prižiūrėjimo; pradėjo dawadžioti, kad walstijos užduotės tai tik apgynimas no paszalinio prieszio ir užtaikymas widurinio parėdko. Taip kalbėjo mokinti wyrai, o ju kłausė kiti gywentojai ir wyriausybė. Pirmoje pusėje szio szimtmečio walstija mėgino atsisakyti no daugelo dalyku, kuriuos priguli jai pilydi ir prižiurėti. Atsitikimai tuojuos parodė nenaudingumą ir projumą to, jei walstija rupinsis tik apie tuodu dalyku, o wisą kitą pawes rupescziui kiekwieno žmogaus; taip antai, mislyjo, kad kožnam reikia duoti luosybą rupintis, kaip kas iszmano, apie sawo užtaikymą ir kad tik tokiu budu žmonės galės kuomi geriausiai aprupinti sawo reikatus. Bet sztai kas pasirodė; jau seniaus daugelis žmonių pasidarė plikais neturtėlais, kurie gali sawą užtaikyti tik ranku darbu; tokie žmonės, nemažonėdami rytoj kęsti badą, turi tikti ir ant tokios atgos, už kurią ką tik iszmintą; tuomi tarpu turi

pabrinke dirbti itgai; itgas darbas, bjaurus oras, nefaimingi atsitikimai, bėgas maistas — wis tai kenkia darbininku sweikatai ir atsliepia ant ju waiku; pabrinkuose dirba sykiu wyrai ir moterys, merginos ir waikiniai ir waikai, kaip dieną, taip ir naktį — isz to wisokios nedorybės; apie mokstą ir proto apszwietimą nėra kada mislyti. Gana greitai wyriausybė persitikrino, kad czia ne wieta luosam sutarimui ir pradėjo iszdawinėti įstatus dėl pagerinimo darbininku buwio; tie įstatai uždraudžia labai itgai dirbti, liepia pabrinkantams įtaisyti mokslinycias ir tt. Ir daug dalyku, kurie buwo rankose atskyrų žmonių arba draugycziu, dabar walstija paėmė į sawo rankas: paczta, telegrafus ir k.; geležinkelai dar dabar daugiausiai priguli kompanijoms, bet pamaži walstija Europoje juos atperka, o kitus pati stato; tuos-gi, kurie jai nepriguli, ji pažiuri ir priwereziau netik užtaikyti prigulintį parėdką, bet ir imti už perwežimus ne brangiaus, kaip ji daleidžia.

Beweik kas metas reikalai ir užduotės walstijos dauginasi ir priūtinasi: netik apgynimas no užpuolimu ir užtaikymas widurinio parėdko, bet ir rupescziui apie prekystą, apie žiamės waldymą, įsteigimas mokstawieczyu, pagalba neturtėlaus ir daug kiti dalykai, kuriu czia trunpame raszte neiszpasakosi. Sunku dabar pasakyti, kokie reikalai pereis į walstijos užtaurėjimą. Pagal szios dienos žmonių pažiūras ir mokstą, walstijos užduotės ir siekis kuomi plęciausiai; ji pastatyta dėl to, kad įtaisyti kuo žaimingiausią ir geriausią gyvenimą ant szio szwioto. Wiskas, kas weda prie tokio gyvenimo ir ką gali iszpilyti atskyrus žmonės arba draugystės; wiskas tas walstijai nepriguli; bet wisky, ko atskyrus žmonės arba ju draugystės negali iszpilyti ir paguminti, turi aprupinti toji didžiausia žmonių draugystė, kuri turi didžiausią waldžią ir galybę ant žiamės. T. b. d.

KRIKSZCIONYBE SZWIESOJE SZWIE-TISZKOS ISTORIJOS.

Italpa praneszimo, buklyto Zuricho, 18 kelpircziuo 1888, kumingo Dr-o F.

Krikszezioniszkasis tikėjimas rods įgyjo tiesą buti wisaszwietiszkū tikėjimu. Maž-daug gentiszkas indisziskas tikėjimas (Buddhismas) užmusza wisus žmogiszkus geidimus, o muhanedoniszkasis tikėjimas (Islam) yra per daug pawirszutiniszkas ir reikalauja iszptatinimo agnia ir kardu. Už persokiojimą eretiku ir raganu nėra atsakyme puiknis krikszezioniszkas mokstas; mat žmonės pirma negerai tą mokstą supratę. O wienok jau Powitas buwo kalbėjęs apie walnybę tilėjimo! Tai-gi ar jau pasenėjo krikszezioniszkasis tikėjimas? Priesziungai, tik dabar szwietus pradeda jį gerai suprasti, ir matyti, jog nėra nėko geresnio.

Tokią szwiesą meta apžwalgymas isz augszto. Dabar apszwiesine tą dalyką isz pažiamės.

Žmonių prakeiktoji užduotė yra — wieszpatauti ant žiamės. Tą dalyką no kėlu szimtmeczyu pildo krikszezionys. Ale wisiems krikszezionius žinoma yra pasłaptis, kad ne krikszezioniszkasis tikėjimas waldzo szwietą, ne, tiktai nekrikszezioniszkai wisaszwietinė prekysta, nekrikszezioniszki ginklai ir nekrikszezioniszki mokslai, remestai ir iszradimai.

Tą paczią užduotę kuomet tai teisė piktiejie

m u h a m e d o n a i su sawo Islamu; taip pat ir pagoniskiejie rymėnai, graikai ir kitos senosios tautos. Gražu juk, kad krikščionys toliau yra parėję; jie gawo labai didelę tėvonią ir dėlto nereikalingai wisus užpėnus priskaityti sawo tikėjimui.

Wienok krikščionybė tik bus kiek geresnė už neweiktąjį Buddhismą? Tuojau pamatysime.

Buddhizmas ir krikščionybė abudu skelbia tolinimasi, bėgimą no szwieto. Bet krikščionybė yra kelias taipsniais žiamiszkesnė, szwietiszkesnė, ir dėlto ji yra geresnė: beje ne dėlto, kad ji butu walywesnė už Buddhismą, ale už tai, kad ji newalywesnė yra. Krikščionybė paliko dar atwiromis keletą užpakalinių durelių dėl žiamiszku troszkimu. Ir krikščioniszki kłastoriai weikiai surado tas dureles ir stropiai jomis naudėjosi.

Tiek apie prietaikmę krikščionybės prie kitu dwieju wyriausiuju religiju — Buddhismo ir Islamo.

Ir ką reiskia wisaszwietinė istorija? Kas yra jos swarbiausiu ženklinima? Tai juk kowa dėlei pirmąstės medegiszkuose łobiuose. Mat ažuot ką isz draugės naudotnosi medegiszkaus łobiais ir juos daugisintu, wiena tauta užginczyja kitai wietą dėl darbo. Juk ir namie tautos nedirba sutarime, ale ten yra partijos, kurios anuoja, ir partijos, kurios yra anuojamos. Žmonės įsitaisė taip juokingus įstatymus, jog nėkas negali „pastoti žmogumi“, kitu neapnuogę. Sztokie įtempti prietikiui atwedė ir atweda tankiai į krauwinas kowas, į maže-nę ar skaitlingesnę brolaudzystę. Wadymeriai ir daugama ponu kungu iktuohak sakydawo, kad to nesą galima atmainyti, nēsa ne wisi žmonės patelpą ant žiamės ir turį peną. Ir nabagai žmonės wieryja tam ir nemato, kad užtektu wisiems žmonems gražu žaluojanczi ganyktu, jeigu butu pasistengiama dėl darbawimosi isz draugės, o ne dėl wajawojimo wieni kitu.

Tai yra swarbiausioji dalis iktuohakinės wisaszwietiszkos istorijos. — Kita dalis tai — įgyjimas ir padalinimas protiszku (dwasiszku) łobiu, kas tankiausiai łabai tykiai nusiduoda.

Kokia-gi yra rollė krikščioniszkojo tikėjimo wisaszwietinėje istorijoje? Krikščioniszkasis tikėjimas padarė kową dėl medegiszku łobiu (polytik.szkos wainos) daug painesnią ir tankiai neapkeštinesnę Krikščioniszkasis tikėjimas juk ir tykų dwasiszkąjį lenktymu gincę padarė ant nekurio łaiko neapkeštinu ir beweik wisumet jį kludė ir painiojo. „Pirma mat žmonės negerai suprato krikščioniszkąjį tikėjimą“.

Beje, po czėsu lengwu yra sznekėti. O kas gali ranczytiesi, kad s z i a d i e u krikščioniszkasis mokstas yra gerai iszguldomas? Ar ne žėdnas krikščionis ir ne kožname deszimtmetyje tą mokstą kituip iszgułdo ir suprauta?

Matote, nereik a rentiesi ant kningos, kuri žiba wisokiomis farbomis (spułwomis). Remkiamėsi ant prigimimo, gamtos, o rasime aiszkų ir pažymų kelą į dorybę.

Berots taip wadinamas szwentasis rasztas. Biblija, turi tą neapmekamą naudą, kad rutyniszkas tikintysis nėkadods ir nėkur nesielgia nekrikščioniszkai, nės biblija siuto dangiszkas ir žiamiszkas pažwałgas ant pasirinkimo, pagal jo liu-

kėjimą.

Kožnas-gi žingsnis žiamiszko apiszzwietimo yra kludomas per tikincziuosius; ale kad jie sykį jau kowos neatkikė, tada jie iszrodinėja tikru ukriausmai, jog teisybė, dėl kurios wajawota, jau atsirandanti biblijoje, pirma ji tiktai buwusi nesuprasta. Po to kaip milijonai žmoniu buwo kentėję po priewartą krikščioniszkojo tikėjimo, po to kaip pionieriai apiszzwietimo, tap įtgai, kaip galima, buwo aptersziami ir paprieszjami — tik žiurėk, kada jau meilė artimo buwo ant wėtto, nekurie ponai teologai kmai įžiurėjo, jog jau biblijoje atsirandanti walnybė tikėjimo. Iktuohakinieus eretikams jie paduoda ranką dėl sutaikos, sakydami: ar ne tiesa, krikščioniszkasis tikėjimas nenusisendina, reikia tiktai jį suprasti!

Tokuu tai budu atsieina, kad krikščioniszkasis tikėjimas mažiausiai szimtą metu paskui mokstus, raiszdumas, seka.

Bet lengwu iszguldinėti daugelį gražiū biblijos isztarmiu wisai gamtiszka ir socialiszka. Kuningai, kurie jau taip daro, butu weikiai suskaityti. Ale jei wėlaus ar anksciaus socialiszka szwietinė pažwałga įgys pergulę ir galybę, tada teologai atėję tuojau pasakys: mielieje jus žmonės, socializmas randasi jau biblijoje; tegul tik jus butumėte nolaus pasirėmę ant krikščionybės, jau seniai ant to butumėte parėję, juk pats Kristus jau seniai buwo tikru socialistu. Ir kad tada wėl pasikłautum: kodėl-gi jus taip negarsiuote wisumet? jie wėl atsakys: pirma negerai suprato tuos dalykus!

Tuomi tarpu wisaszwietinė istorija, kuomi tolaus, tuomi łabiaus, eina wirszumi wisu religiju ir artinasi prie prigimto parėdko: beje, ciwilizacijos be religijos. Sapnu apie senas kningas ir apie gywenimą po myrio bus tik priwatiszka linksnybe ir wisai isznyks isz wisuomeniszkos apiszwnokos. Kassyk łabiaus ima wisi patėmyti, kad tarpe wisu tikėjimiszku draugysziu randasi geri ir łogi žmonės, ir kad dėlto jokia religija nėra wisiems iszganytinga, pagelbinga.

Iktuohakinė szwietinė istorija parodo, kad nėra galima žiamę ciwilizroti kokiomis ten wirszuprigymėmis pažwałgomis, ale tiktai garbingu darbawimosi isz draugės.

Linkmė szwietinės istorijos kreipiasi linkon sudiejimo augsztesniu ir žiamesniu klasu žmoniu į wieną, medegiszka ir protiszka bagotą draugiją gywentoju.

Žengimas szwietinės istorijos į prieszakį pasirodo tame, kad szwieto łaimė pergali szwieto persulį.

Ale ar su tuomi sutinka krikščioniszkasis tikėjimas?

POPIEŽIUS IR REWOLUCIJA.

Atėinancziuje kowoje dėl atsigimimo žmogiszkos draugijos popėžijs bus atrama wisu atgaleiwu gaiwalu. Prancuzija labai nusidėjo, 1849 m. prapuldudama Rymiszkąjį respubliką ir prigirdydama naujai įgytą rymiecziu walnybę krauwos rymiszku didžiawyrin. Žmonės, susirinkę isz Bažnytinės Walstijos, sutarė szwietiszką popėžijs waldžią isznaikinti beweik wienu balsu. Ale kas galėjo tikėtiesi, kad Prancuzija uorės užsmaugti walnybę Rymo! Popėžijs galėjo sawo waldžią atgauti tik žmoniu krauję gerdamas.

208 žmonės Bolognoje likosi nukirsdinti ir 24 Simgalioje, 5 žmonės Ryme buvo susaudyti liepiant prancuzams, o 41 žmonės pražuwo pagal insakinę „szwentosios dumos“. Wisoje Italijoje tapė nužudyta 6649 žmonės! Sziądien kada Italija susiwienyjo ir no popėžiaus tapė atimta žiamė, įsai puolasi i apglėbimą Wokietijos ir Maskolijos ir Anglijos. Bismarkiu jis pritaria isznaikinti lenku kalbą mokslainese Pozmanijos ir Szlėzijos ir pasodino ant lenku wyskupiszko sosto wokieti Diunderi, pagelbininką Bismarkio, ir nor^s Bismarkis nekatalikas yra ir priesz katalikystę wawojaw popėžius dowanojo jam kryžiu isz diemanto. Airius popėžius nubaudė, kad priesz angliszką waldžią, baisiai juos persekiojanczią, nesikełtu newien ginkluoti, alo kad ir bokotą mestu wainoje su sawo prispaudėjais Maskolijos wyresnybei popėžius dabar prižadėjo iwesdinimą maskoliszkos kalbos i bažnyczias kataliku, ir tokiu budu padidino Lietuwos ir Lenkijos jau ir taip didelės kanczias po terionybės sparnais. Popėžius taip-gi stengiasi priesz socijalistu krutumą. O popėžius tai wis daro wien tik prisigerindamas prie wyresnybiu, idant, kaip 1849 m., taip ir dabar jam atgrąžintu szwietiszką jo waldžią; popėžiui nerup žmoniu likimas nei ju bėdos ir wargai ir prispauda, bile tik jam paciziam butu gerai! Jis laikosi jėzuwitiszko priežodžio: „Mieris paszwentina irankius“. Airiai bullę popėžiaus sutiko rugonėmis ir susirinkimuose protestawojo priesz jo kyszimą pirsztu i tarpduri; lenkai bijosi priesz popėžiū isztarti žodi prieszginybės ir laižo sawo tautos terioniu rankas, lyg wieras szuo, kad ir muszamas, būžo rankas sawo pono; o apie lietuwins ką ir sakyti: tieji dar nei nežino, kad ponas popėžius, toli esantysis no ju žiamės, kuriam pirm 500 metu likosi parduoti per sawo waldynierus ir per lenkus, sziądien juos kaip katę masze atiduodą ant arszesnio igrėbimo maskoliszkanjam terionui, ir dėlto no lietuwiu laukti papykimo ant tokios begėdytės yra dar per anksti; pahaužkiamė, iki jie atsibus ir subrės! Tada ir „szwentoji Žiamaitija“ užmokės netik užsziądieniszkasias skriaudas, bet ir už gudynes, kada popėžiai wisą szwietą siundė priesz Lietuwą ir kada už pjowimą lietuwiu dawinėjo atpnskus žmogūdžiams... Ale jau auszta rewolucija wisuose kampuose tarp dabiagu žmonia, ir popėžijos neliks nei ženklė, kada tekės saulė walnybes dėl darbininku. Ar dar abejojate, kad saulė walnybės ir laimės tekės?

Rewolucija pasidarė tarptautinė, ir ji kowoja priesz terionybę ir despotybę wisur: bažnyczioje, walsztiwoje, instatymuose, irėdnėse. Jau 100 metu sukanka, kaip tokia tėkmė prasidėjo, ale no 1878 m. ji apsireiszke wajaunesnė Nors pirma buwo persekiojami rewolucijonėrai po wainu 1848, 1871 ir 1873 m., wienok po szuwiau Høedelo ir Nobilingo iszsiplėtojo baises terrorizmas. Kas czia suskaitys sudo žmogūdystes ir wisas neteisias uždėtas kalėjimu korones! Kar pažiūrėsi, ten kranjai warwa! Sztai tytweika kankintiniu: Sołowjew, Kybalezicz, Rysakow, Sofija Perowskaja, Żelabow ir daugelis kitu nihilistu — Overdank, Sztellmacher ir Kammerer — Høedel, Reinsdorf, Kuechler ir Lieskė — airiszki wyrai weiklus — szpaniszki wajokai ir kareiwiai „juodosios rankos“ — Spies, Parsons, Liugg, Engel ir Fiszor — dar daugelis kitu — ir kiti, kurie, kaip wa Gruen, Holzhaner ir tt. mirė kalėjime. Anie tukstanczią kowotoju už walnybę, kurie dabar Bastillėse pelyja — no Joliet iki Sibėrijos, no Norwėgijos iki Sikilijos — ar-gi tai ne ludna pažiura! Bet ant to matykiamė, kad krutejimas, jeigu prie tiek smugiu ir tiek auku likosi neapweiktas, su wis nėra pergalėtinas.

Isz teorijiszkos žmonės parėjo i praktikiszką kową, ir priesz terrorizimą wyresnybiu pastatė darbinukiszką terrorizimą. Maskolijoje žuwo caras, daugybė kotu walnybės,

k. a. Sudeikin ir kiti. Karalus Italijos su wargu iszliko gywas no peilo Passanantės. Dusyk szauta buwo i karalu Szpanijos. Penėtai karalėnei Anglijos praszwiltė pro nosi kulka. Jei ne lietus, tai Wilimas I butu pražuwęs no dynamyto mynos. Ir Austrijos cėsonius turėjo patirti, kad ir dėl jo yra ant pagatawės bombos. Watikanas sudrebėjo no plaiszinancziu petardu. Potam wėl girdėjosi apie nuždymą Austrijos palicistu, tarptautiszku szpiegu, ginėjo wergu Watrino, Rumpffo, Czikagoje bomba sunaikino daugeli palicistu. Plaiszinimai atsitiko Anglijoje, Prancuzijoje, Wokietijoje, Belgijoje, Szpanijoje, Italijoje, Maskolijoje ir Amerikoje. O kiek pabriku, palociu kapitolistu, kiek anglakasyklu sunaikino padegimai! Musztynės tarp palicijos ir rewolucijonėriu tankiai buwo ulycziose Paryžiaus ir Londono, Sztėtyno ir Frankfurto, Rymo ir Madrido, Peterburgo ir Maskwos, Wiennos ir Peszto, Naujorko ir Czikagos ir daugybė kitu wietu. Pažiūrėjęs žmogus i atsitikimus paskutinio deszimtmeczio, matai, jog liepsnos rewolucijos apima žiamę wis plėcziaus ir plėcziaus...

Priesz 10 metu nebuwo rewolucijiszko krutumo Anglijoje, Ulandoje, Szwedijoje, Norwėgijoje ir Rumėnijoje, o dabar tos szalys yra intrantos i didžiąją muszinwietę, tik amerikoni dar ant szalies užsilukė. Sziądien yra jau daugians kaip 100 amarkistiszku ir i 500 kitu rewolucijonėriu laikraszeziū wisokiose kalbose, o deszimti metu atgal wisai mažas buwo ju skaitlus. O kiek iszduota kningu, kningu, cziu, lekiacziū laiszku, kas tai galėtu pasakyti? Pasidangu socijalistu organizacijos, o tukstancziū žmoniū dėl wisokiu priežaseziū neprigulėdami i jas, wienok joms prietara ir paremia rewoluciją. Dėlto nežiurinti tai, kad tarpe darbininku czia ir ten atsiranda gadintojai daromo darbo, galime sakyti, jog rewolucijonėriai ant wisos linijos yra maįje i prieszaki. Dėlto nedywas yra, kad rewolucijonėriai pilni draįiansiu wileziū pradeda jubilėjini metą rewolucijos — 1889.

Wisakys ir szirdys sziądien kreipiasi ant Prancuzijos. Tiesa, ten Robespierre nugulabydamas komuną 1792 m. pagatwyo kelą dėl Napoleono I, lyginai kaip Cavagnac 1849 m. užtikrino sostą Napoleoni III, wienok sziądien wargiai stauks toks Boulanger ar kas kitas walandos, kada žmoniū tiesas su nyuęs pats galėtu pagauti waldžią. Jeigu dabar iwyks rewolucija Prancuzijoje, ji parnesz netiktai prancuzams, bet drauge ir wisam szwietui walnybę ir draugijiszką polytikiszką ir ekonomiszką. Tada Prancuzija numuzgos ir gėdą, užtrauktą ant jos rōmionu popėžybės.

PRUSU LIETUWA. „Byrutės“ reikalai labai prastai stowi; ji berots tebegywuoja, bet labai mažai, nės kożnam draugui pasunksta tris markius kaipo metini mokesti atsismokėti, wis dar nematant naudos. Jau tikrai buwome sntarę keturiu nedėlu tarpe draugystės prancuziū atspaudiati podraug su naujais instatymais; nors tos 4 nedelės jau i daug keturiu pawirto, tacziau wis dar yra tuksties, jog prancuzimas draugystės Byrutės nors sziamė mete apszwies sawuosius draugus. Lietuwiszki laikraszeziū gudinai nėko nekalba apie gywasti žmogaus kaip žmoniū, o juo mažians rap aniems gimnė lietuwiniuku, jie elkiasi, kaip žinoma, pagal priežodi: „kieno suole sėdmi, kieno dnoną sėdmi, to ir giesmę giedmi“. No 1 d. kowinio žada ponas v. Mauderodė iszleisti sawo kaszta lietuwiszką laikrasziū, kurs dar iki sziol be krikszto, bet pasirodys tikrai, ir tai 3 kartus per nedėlę; kas žin koks ans dar bus, ar giminiuszkas, ar kosmopolytiszkas pining-palwdas, kaip daugiausiai kad atsitinka, ar rasi pagal užmanymą kėlu žmoniū maldininkiszkas, kurs daug skautytoju turės? Be kowos juk neiszliks tas naujasis, iksziol nekiukszlytasis laikrasztis, tik

kas žin kaip aus kowos? Ponas v. Maudercedė ismano gerai praplauti laikraštį, bet ar jis norės būti lietuviu, nors apsiwede su Alouszje, tarta lietuwinkė, to dar neklaušia, o gal ir neties klaušti. — „Warpas, „Warpas“! „Warpas“ žada Tizeje tikrai pasigarsinti ir gaudamas žadinti žmones ar ant maldos, ar ant keliamo, ar ant kowos, dar ik szol nera gamina atspeiti. Szaukia: „kelites, kelkites, razbaininkai ir pieszakai uamuose!“ bet regis uaru pieszaku neatsiekdamas mus galotyti uskurdusius, nei pioto nei sylos neturincius wiengencius, ar gal tik szuks ir atsipes tikrai begeti pieszaki, o tazeatimus wisus per draugus prigietins? Bet neko ant oledes, o tikrai ant gero gales jis uati, jei jis pamores. Asz jau beweka turu sakyti, kad su tai craszetu, ar jis toks ar auksai, mes musu zartnes nepamokusime; jei juos ne pasio pultikimas ar kningetes trumpai bei suprantamai paraszytos (kurias az kaszu preke parauoti gamina) i supratimę neperwes, tai jau bus suka isz tos musu geates kę nors gero padirbu; uors mes ken ir gywasi uel prastu sawo wiengenciu padiktumene, tai jie mus tikrai apjuoka ir amen! Mowaiete lietuwia apszedyje su lenkais, prieare ir lenku karbę sawo grinteje ir isz ju gimmes nesuauksime gyweje tewyhes, nors patys dar awojodami swatetera apie kokius teauhorius netesingumas. Wokietijoje sa lietuwinkais estasi, tikrai tie per daug godus ir paduoti goruoja; matai tie uel kningę nekhu o, norius aus no kozeinyezos uabub, kam toksza jo awetes turu, kuriuos miramui tures jak palikti! sako: atiduokite sawo skarbos ant diewo karuyses darbu, ir jus kantunta dewar amysies barszezius. Isz toatos kubos nekursi kytrauiss pasijodai sazydamas zodzius isz szwento raszto: „nesirupinkite apie iytę kaszto dieuę kę walgyse, kę gersę, kuomi wikses ir kokiose teobose gywemes, nes to wisko juszko pagouai ir te. Knungas atsigidę iszsigando ir pasake: tas weinię turi! Zabai tetu atsitinka, kad katras ant misziu dowanuja 50 uo. etu arba ant zwakiu porę dorelu. — Sznap wiszka toje piezoje wietoje, wis tolyu žungu, o kaip kems žungus paszeigti, wel pasijunta tebes ant wietos. Sa szwiesybe neko nera žiوتي, keta wis dar pasirodyti, bet jau beje kaip zyau rubinas — amen ir numirę. Barelis mokintu lietuwia jau buwo szirdi parodę, tikėdamiesi daug tuomi laimeti, bet nebūmame, jog ju raszta jonylistous knungeliamis nepatiko, kurie cyionis tik pasake: dabai jau karewina apiso ir jau pasilais ta litwina literatura! Gal jau ir taip, ale daug kitap kalba „Lietuwos messijoszius“ (knungate, kari dar zada pasirodyti). Bajoni wis lenkuoja, kaip jie no maziu kad lenkuwo ir mus plęszę ir razbajawo. Didziusis užgintojais mokslu oel prastu žmonių pieszaukant apie wyresybes) tu bijores; gita sukant: kam reikiu plesz žmogu mokinti raszto ir kas isz to tur iszetai mus pramokę skaityti užsigels skaityti kokas ten naujemas, klau nenores musis laukus aplirbti, kas tai bus isz to? Szweis tamista negales pastoweti“, sakę nekuri žiponė.

Barzyfa isz Ploteriu

Raikulaudami pataisymo dziegori ir dziegorėln, tap g brangiū daigtu, kreipkites prie **HOLDERMAN**, ant kampo Main ir Loyd ulycziu, Shenandoah Pa.

Neapsigauk o eik pas Rohrheimeri pirkti drapanas ir užezėdysi pinnugus. Atuink wietę, 11 N. Main ul. Shenandoah Pa.

Pigiausia wieta walsczinje dėl nusipirkimo nauju ir senu pecziu ir wisoku naminu daigtu yra pas **L. HUMMEL**, 33 W. Centre Str. Shenandoah Pa.

LIETUWA. Bėda kad musu lietuwėlai nedarbsztas. Nopostis juos žino, kad nekis jiems nerupi! Stebėtinus yra daigtas, kaip gali užaugti Lietuwoje tokie žmonės, dėl kuriu nekias ant szwieto neužklana, nenžkerta sopancziai, neiszkelu dwasios isz konserwatywiszko kuno. Neju-gi reikia pripazinti už teisingą teoriją Leturi o apie lawinimę nuomonės apie dorystę, sulyg kurios „tiesos, iszeinanczius isz budu ir prieprocziu, daug weiklesnės, neka p tiesos rasytos“ (Aristotelis). Tiesą snekant, musu Lietuwa yra gilai konserwatywiszka; gudai [baltarusiai] reiszkia sawę auarkiszkais, nės jie neperkentėje iszmingingos wergystės, kokię neszė Lietuwa, dėl kurios iszmingumas tekėjo isz doresnio ekonomiszko buwio ir kat.likiszkos bažnyczios. O jeigu taip, jeigu mēs labiaus konserwatywiszki, tada, sulyg Leturno, ir pasekėjai negali isz karto iszsilaužti isz moraliszko kiauuko, kurs mainosi tiek isz lengwo kuone, kaip ir organizskas lustelis (cellė). Žaurint ant sawo mokintesniuju brolu isz szios pusės, reikia jiems dowanoti

daug. Bet dėlko jie taip mažai žino? dėlko ju uniwersitiskas mokslas tap siauras? Asz szirdyje sawo wisum lenkuu galwą priesz uniwersitetu studentus, tuomi tarp dabar kasmet pritrin, jog mano diewas marus, toksu pat kaip mano brolis. Ne isz wienas tokio iszmanymo apie lietuwius uniwersitantis, daugias žmonių pataria mano zodzius. Ir priesz lenkus mes negaime atsispirti, kaip reikiu; o ma kolu bijome kaip ugmes. Tad ką daryti? Neju-gi nuleisti rankas ir tauti szilto wėjo? Ne, reikia buti gatawais tuoczės, kada papus tas wėjas. O tas wėjas jau regisi. Jau asz regiu, kaip po musu jaune-nę eilę kelasi wisuose pakraszczimose tewyhes; kelasi ji ir sziausziasi, kaip szewai pabuksztinto szerno, kurs iszwydęs isz tankynes miszko medziokli, klapi ant pirmuiniu koju dar ir knisa su snukiu juodą žiamę, tartum mėgindamas standumą snukio ir ilcziu. Bus ktaiku drąsiam medzioklai, nės wa akys szerno apsipile krauju ir blizga jo mažos, bet asztrios akeles tarp blakstienu; wa žalos putos jau drimba isz nasru. . mirsta, kriuksi — bet balsas to kriuksejimo girdisi ne isz nasru, ne isz jo siauros gerklės, bet isz pacziu widuriu, tartum stena ta žiamė, kurią tik perstojo knisti. Taip man regisi Lietuwa, žmonės ir jaunoji eilė. W. Bewardis

PARYŽIUS. Draugyste „Želmuo“ peretame mete menku kę dirbo ir jos susirankimai labai wangiai buwo atlankyti. Du draugu tapę dėl neužmokėjimo isz draugytes iszkirti, wienas geriansiuju iszkelawo, kits abelnai prapuole. Kelis kartus menkos wilties buwo draugyste iszbuityti ir tik keli draugai yra, kurie nemenkai truso turėjo „Zelment“ no prapuolimo gėtos apsaugoti. Yra taczias wiltis, kad draugyste po naujam metu kituip prades krtėti, nors duodasi užtėmyti, jog musu „Zelmenyje“ wis daugias lenkiszka katalikiszka dwasę pradeda atsi-rasti. Žiurekite! Priedas prie „Glos Polski“ pruncziszkoje kalboje tankiai kalba apie Lietuvą, taip ir spalū mėnesyje jis atkartojo isz „Reformos“ Krokawinės apie persekiojimę lenkystės Lietuwoje, kas gal tiesa buti, ale kas netiesa, tai tas, jog priedas prie „Glos Polski“ czion taip apie Lietuvą kalba, kad kožnas tai skaitydamas turi mislyti, jog Lietuwoje tik wien lenkiszka kalba tewartojama yra; tai turi skaudu buti lietuwim, kad ir patys lenku bando su sawo tyła lietuwiszką kalbą žndyti, ale dar skaudžiaus yra matyti, kad „Zelmens“ draugai net perdem taip kę gužiausia-me dawade randa; weltuo juos melstum apskelbti, jog lietuwim dar gywi!

SHAMOKIN Pa. 9 d. szio mėnesio musu lietuwinkai susiėje pas Selmanawyczin pradėjo grajyti i kwortas, ir kada jau kiti prasigrajyjo, tai pradėjo pesztiesi, žinoma kad wisi buwo girti; kaip kožnoje pesztynėje, taip ir su jais atsitiko. Ant iyto buwo pabudinti isz miego per konsztėbeli ir atsidurę pas „skwajeri“, sudžia džiangesi isz gero laimikio, nės prowon buwo miaszyti labai daug žmonių. Pas skwajeri tos wisos baikos dar nepasibaigę ir uuėjo i Court'ę; dabar wiena ir kita pusė džiangiasi, kad prieszininkui padarys daug kaszto, o patys nežino, ar tikrai ant wisu neužgrius po kokię \$ 20. Mat kur musu brolai moka piningus kloti, o ant gero da gto ju nei negirdėti; kad pasakysi katram, kad imtu skuityti koki naudingą laikrašti ar kningutę, tai nenori nei klausyti, atsisako, kad piningu neturi ar czėso skaityti. Brolai mieli! jeigu jus ant nekūčiū ir prowu mokėti trite piningu, o ant mokslu ir skaitymu piningu ir czėso neturite, tai pažiuresite, kad už poros metu jau neturėsite wietos nei Amerikoje!

Už L. Balšą užmokėjo: S. Szlamiszkis, J. Eiroszis, J. Wiackis po \$ 2, M. J. Andriukaitis, J. Miknaitis, J. Szimanskis, S. Kurtinaitis po \$ 1; „Želmuo“ \$ 3; J. Zlotozynskis \$ 0.26.

Naujausios mados lowos, stalai, krėslai ir kitoki naminiai baldai pigiausiai parsiduoda pas **L. HUMMEL**, 33 W. Centre Str. Shenandoah Pa.

Wyrū aptusas no \$ 3.50, waiku no \$ 2.50, wyrū ploszczini no \$ 2.50, o waiku — no \$ 1.50 angsztyn pas **M. Rohrheimer** 11 N. Main ul. Shenandoah Pa.

Dziegoriai ir dziegorėlai yra gerai prižiurimi, pirma ne kad jie yra pardodami; dėlto pirkkite pas praktiszka dziegormeisteri **HOLDERMAN**, kampas Main ir Loyd ulycziu.

Kas norite pirkti wisoku lietuwiszku kningu ateikite į rėdytę **L. Balšo** ant S. Main ulyczios, No. 212, Szenandoryje. Czion taip-gi parsiduoda **CIGARAI, CIGARĖTAI, PYPKIAI, TABAKAS** ir kitokie rukymo dalykai.

Joseph S. Whitehouse

ADWOKATAS

RAISO NAMUOSE, E. Centre St. Shenandoah.

MAX REESE,

21 SOUTH MAIN ST. SHENANDOAH PA

Wisatinis AGENTAS dėl Hamburgo ir Brėmės galaiwimu kompaniju; laiwakortės už pigiausią prekę. Taip-gi siun- ezin pinigūs i Europą, ducdu daug rublu už mažai do- relu. Užėikite pas manę, o neapsigansite.

KRIAUCZISZKAS KROMAS

JONO MIEŁDAŻIO.

Daran uniformas ir kitokias drapanas wisokiom madom; prekia (ezienia) yra nuderiana: drapanos ant orderio Draugyseziu drapanas galima gauti wisoktos mados. Wisac- aptaisas yra padaromas geriausiai.

6 E. CENTRE ST. SHENANDOAH Pa.

JOKUBO NOLL

SALUNAS IR RESTAURACIJA,

geriausias porteris wisame mēste.

Livere garbus alus wisumet szwieziasias yrapuuodamas Knights of Labor cigaru wisumet yra prilaikomi. Užėikite o jus wisumet gausite DIDŽIAUSIA stiklą alaus už 6 cen- tus pas prietelu lietuwininku JOKUBA NOLL,

19 N. MAIN ST. SHENANDOAH PA.

PENNSYLVANIJOS GELEŽINKELIS.

SZAKOS SCHUYLKILL.

I Wigan, Gilberton, Frackville 6.00, 9.15 pr. p., 4.10 po p.

Nedėldieniais 9.40 pr. p. ir 3.10 po p.

I Pottsville 6.00, 9.15 pr. p. ir 4.10 po p.

Nedėldieniais 9.40 pr. p. ir 3.10 po p.

I Reading 6.00, 9.15 pr. p. ir 4.10 po p.

Nedėldieniais 9.45 pr. p. ir 3.10 po p.

I Pottsville, Phoenixville, Norristown ir Philadelphia [stote Broad St.] 6.00, 9.15 pr. p. ir 4.10 po p. sziokią dieną.

Iz Frackville i Shenandoah 10.34 pr. p. 12.11, 7.40, 10.03 po p. Nedėlomis 11.13 pr. p. ir 4.53 po p.

Iz Pottsville i Shenandoah 10.10, 11.45 pr. p. ir 7.15, 9.30 po p. Nedėldieniais 10.40 pr. p. ir 4.20 po p.

Iz Phila. (Broad ul. stote) i Pottsville ir Shenandoah 6.05, 8.35 pr. p. ir 4.10 po p. Nedėloje 9.23 pr. p.

I New York 3.20, 4.05, 4.40, 5.35, 6.50, 7.30, 8.20, 8.30, 9.40, 11.00, 11.15 pr. p. (limited express) 1.14 ir 4.50 po p. 12.49, 2.30, 3.20, 4.56, 6.35, 7.12, 8.12 po p. ir 12.01 nakeza.

Nedėloje 3.20, 4.05, 4.35, 8.30, 9.40 pr. p. 12.49, 3.20 (limited) 4.50, 5.28, 6.35, 7.12, 8.12 po p. ir 12.01.

Baltimore ir Washington, 12.25, 3.56, 7.20, 9.10, 10.20, 11.18 pr. p. (12.35 lim. express), 4.02, 4.30, 5.42 (limited express) 6.57 po p. Tiktai i Baltimore 2.02, 5.08, 10.40 po p. Nedėloje 12.25, 3.50, 7.20, 9.10, pr. p. ir 11.18 [5.42 (limited)] 6.57 po p. I Baltimore 5.08 ir 10.40 po p.

I Pitsburg 11.20 pr. p. kasdien ir 10.20 po p. sziokią d.

Iz Sunbury i Williamsport, Elmira, Canandaigua, Ro- chester, Buffalo ir Niagara Falls 5.10 pr. p. ir 12.52 sziokią dieną. I Watkins 5.30 sziokią dieną. I Kane 12.52 po p.

CHAS. E. PUGH, Gen. Manager. J. R. Wood, Gen P. Ag.

Brunn & Wallinger

ADWOKATAI

POTTSVILLE PA.

C. H. BOSSLER

W. COAL UL. SHENANDOAH PA

Netoli no Main ulyezios, Namuose Freynev.

Parduodu geriausią ir szwieziasią mėšą: jautieną, kan- lieną ir tt., taip-gi puddingą, deszras ir t. t. Brolai lietu- wininkai ateikite i mano mesos kromą pirkti. Wiskas už pigiausią prekę parsiduoda.

PIRKKITE WISOKIAS LIEKARSTAS

Baltojo Arelo Apyliekoje

DĖLES,

PLESTRUS,

PILES,

LINIMENTUS,

SPIRITUS,

KAMPARUS,

ALKOHOLĮ ir wisokias kitokias Liekarstas

Templ ant BALTOJO ARELO.

KIRLIN'S DRUG STORE.

Nemuose Fergusono Hotelo.

DR. RICHTERIO

PAIN EXPELLERIS

garsi prusiszka namu liekarsta turi buti laikoma zoposte kozname name, koznoje giminėje, kaip geriausia pagezba no REUMATIZMO, podagros, persiszaldymu, nerwiszku ligu, paralyziu, issi- narinimu, szirdies ligu, dantu skaudėjimo ir kit- wo ligu, patrukimo, kosulo ir kitu ligu.

Nėra geresuės liekarstos per Expelleri.

Debok gerai ant musu knepczystės ženkle „Ri- dono Jkaro“ ir nepirkk be jo!

F. AD. RICHTER & CO,

310 Broadway, New York.

PREKĖ UŽ BONKĄ \$ 0.50.

DOWYDAS FAUST,

No. 120 South JARDIN ST., Shenandoah Pa

yra wyriausias ir seniausias agentas dėl insipirkimo no g- nies ir dėl apsergėjimo gywaszio; reprezentawoju ger- siais ir didziausias kompanijas. Lietuwinkai norėdami apsisergeti ant gywaszio ir no ugmes ateikite pas mane ir to nepasigulesite.

JOKUBO MATULO

KRAUTUWĖ WYNO, LIKIERIU, CIGARU.

Taip-gi atų parduodu kegėmis.

Geriausias arėtkas gausi gallonais ir kwortonais.

NORTH MAIN ST. SHENANDOAH PA